

MANAGEMENT AND ADMINISTRATION

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.7.14>

PAŃSTWOWA POLITYKA PŁCI UKRAINY W WARUNKACH DECENTRALIZACJI

Yulia Namazova

aspirantka Katedry Administracji Publicznej i Administrowania

Winnickiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Mychajła Kociubynskiego (Winnica, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-0466-6005

strahnitkiy@gmail.com

Adnotacja. W artykule autor zauważa, że w Ukrainie, zgodnie z normami prawa międzynarodowego, wszelkie przejawy dyskryminacji są zabronione, a dostosowanie polityki publicznej do celów zrównoważonego rozwoju przyczynia się do integracji podejścia płciowego do podstaw polityki publicznej. Zdefiniowano, że hromada terytorialna w warunkach reformy decentralizacji jest częścią ustroju konstytucyjnego i działa jako podstawowa dźwignia poszanowania praw i wolności człowieka i obywatela, w tym równości płci.

Reforma decentralizacji jest jedną z form wzmocnienia demokratyzacji społeczeństwa, co zakłada zapewnienie dostępności usług publicznych dla wszystkich mieszkańców hromady terytorialnej poprzez ucieleśnienie doktryny dobrego zarządzania. Uzasadniona jest istota usług wrażliwych na płeć w warunkach decentralizacji. Zdefiniowano, że hromada jest bardziej skuteczna w dostarczaniu analizy potrzeb swoich mieszkańców, niż może zapewnić świadczenie usług wrażliwych na płeć. Autor podsumował propozycje integracji obszarów priorytetowych we wdrażaniu polityki płci państwa w warunkach decentralizacji.

Słowa kluczowe: polityka publiczna, reforma decentralizacji, równość płci, usługi wrażliwe na płeć.

STATE GENDER POLICY OF UKRAINE IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

Yulia Namazova

Postgraduate student of the Department of Public Administration

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University

(Vinnytsia, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-0466-6005

strahnitkiy@gmail.com

Abstract. In the article, the author emphasizes that in Ukraine, in accordance with international law, any form of discrimination is prohibited. The adaptation of state policy to the Sustainable Development Goals contributes to the integration of a gender approach into the foundations of state policy. It was determined that the territorial community in the conditions of the decentralization reform is a component of the constitutional system and acts as a basic lever for observing the rights and freedoms of a person and a citizen, including gender equality.

The decentralization reform is positioned as one of the forms of strengthening the democratization of society, which involves ensuring the availability of public services for all residents of the territorial community through the implementation of the doctrine of good governance. The essence of gender-sensitive services in conditions of decentralization is substantiated. It was determined that the community more effectively provides an analysis of the needs of its residents than the provision of gender-sensitive services.

The author summarized proposals for the integration of priority areas in the implementation of the state gender policy in conditions of decentralization.

Key words: public policy, decentralization reform, gender equality, gender-sensitive services.

ДЕРЖАВНА ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Юлія Намазова

аспірантка кафедри публічного управління та адміністрування

Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

(Вінниця, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-0466-6005

strahnitkiy@gmail.com

Анотація. У статті автором наголошується, що в Україні, у відповідності до норм міжнародного права, заборонено будь які прояви дискримінації, а адаптація державної політики до Цілей сталого розвитку сприяє інтеграції

гендерного підходу до основ державної політики. Визначено, що територіальна громада у умовах реформи децентралізації є складовою конституційного ладу та виступає базовим важелем дотримання прав і свобод людини і громадянина, у тому числі – гендерної рівності.

Реформа децентралізації автором позиціонується однією із форм посилення демократизації суспільства, що передбачає забезпечення доступності публічних послуг для усіх мешканців територіальної громади через втілення доктрини належного врядування. Обґрунтовано сутність гендерно чутливих послуг в умовах децентралізації. Визначено, що громада ефективніше забезпечує аналіз потреб своїх мешканців чим може забезпечити надання гендерно чутливих послуг. Автором узагальнено пропозиції по інтегруванню пріоритетних напрямків у реалізації державної гендерної політики в умовах децентралізації.

Ключові слова: державна політика, реформа децентралізації, гендерна рівність, гендерно чутливі послуги.

Вступ. Сучасна державна політика України в межах євроінтеграційних процесів характеризується імплементацією правових норм міжнародного права. У цій царинці питання гендерної паритетності займає пріоритетне місце та є одним із детермінант демократичного розвитку цивілізації. Варто наголосити, що Згідно Європейської хартії про місцеве самоврядування, саме воно є однією з основ будь-якого демократичного ладу (Європейська хартія місцевого самоврядування, 1985). Важливою у даному випадку є реформа децентралізації, яка відбувається в Україні. Вона орієнтована на удосконалення механізму координації та взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування і посилення відповідальності у процесі реалізації своїх обов'язків, а також посилення самоорганізації населення в територіальних громадах, що дозволить забезпечити інтеграцію принципів гендерної рівності на базовому рівні. Ліквідацію усіх проявів дискримінації у даному випадку варто розглядати не лише у якості досягнення соціальної справедливості, а також як ресурс соціально-економічного розвитку територіальних громад в умовах сучасних трансформаційних змін у державному управлінні.

У межах проведення реформ децентралізації влади, вертикаль державної гендерної політики спрямована на досягнення рівності жінок і чоловіків у суспільстві, подолання всіх форм дискримінації за ознакою статі, створення необхідних соціальних і політичних передумов для реалізації прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах трудового, суспільного та особистого життя на усіх рівнях. Відповідно потребують поглибленого наукового обґрунтування процеси інгресії політики гендерної чутливості в умовах децентралізації. Проведенню відповідних досліджень із зазначеного спектру проблем у світовій і вітчизняній науковій літературі присвятили свої праці Іваніна Т., Кисельова О., Колодій М. – вивченню гендерно орієнтованого врядування, Лопушинський І. П., Оленковська Л.П., Маршук Л.М., Саблук Г.І. – дослідженню особливостей реформування місцевого самоврядування та гендерної збалансованості в умовах децентралізації влади в Україні, Шемшученко Ю.С., Федоренко В.Л., Черненко О.М. – аналізу реформ місцевого самоврядування. Не зважаючи на масив напрацьованих вченими наукових доробків, потребує доопрацювання питання удосконалення державна гендерна політика України в умовах децентралізації.

Мета статті – визначити особливості реформи децентралізації в Україні та обґрунтувати ключові положення та напрями удосконалення державної гендерної політики в її умовах.

Основна частина. Конституція України гарантує дотримання політичних, економічних, соціальних, культурних, екологічних та особистих прав людини й відсутність будь яких проявів дискримінації. Варто зауважити, що державна політика гендерної рівності в Україні потребує наукового аналізу та пошуку резервів для удосконалення. Аргументом у даному випадку є рейтинг гендерної рівності світових країн, у якому, за даними Всесвітнього економічного форуму, Україна посіла у 2021 році 59 місце із 153-х держав (Моя гендерно чутлива громада 2022: 55). Питання гендерного інтегрування на рівні державної влади є досить важливим показником, враховуючи, що забезпечення належного представництва жінок на рівні ухвалення рішень є одним із завдань для досягнення п'ятої цілі сталого розвитку – «забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат», яка затверджена резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 (Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь, 2017). Зазначимо, що простежується позитивна тенденція гендерної збалансованості в українському парламенті. Це підтверджують дослідження Саблук Г. І., згідно яких у першому скликанні Верховної Ради України налічувалося всього 2,5% жінок (12 із 475 депутатів), а у нинішньому дев'ятому – 20,6% (87 із 423) (Саблук, 2021: 55).

Адаптуючи державну політику до Цілей сталого розвитку, уряд України розробив Державну стратегію забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року. Схвалення даної Стратегії сприяє виконанню завдань у сфері гендерної рівності в межах реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також зобов'язань щодо євроатлантичної інтеграції, Директив Європейського Союзу щодо недискримінації та забезпечення гендерної рівності (Постанова КМУ «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» № 930). Опираючись на позицію академіка Шемшученка Ю. (Шемшученко, 2015: 5) зазначимо, що влада територіальної громади є складовою конституційного ладу й також характеризується дотриманням прав і свобод людини і громадянина, а органи та посадові особи місцевого самоврядування мають діяти відповідно до Конституції і законів України. Тому можна стверджувати, що права і свободи людини, а також їхні гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності місцевого самоврядування такою ж мірою, як і діяльність держави.

У напрямку наукового вивчення аспектів державної гендерної політики України, варто зазначити, що реформа децентралізації виступає однією із форм посилення демократизації суспільства. Дана реформа

дозволяє розширити можливості місцевого самоврядування, активізувати населення на вирішення власних потреб та інтересів, звужити сферу впливу держави на суспільство, замінюючи цей вплив механізмами саморегуляції, виробленими самим суспільством (Маршук, 2015: 97). Одним із ключових завдань реформи децентралізації що відповідає ч. 2 ст. 4 Європейської хартії місцевого самоврядування – зробити послугу «наближеною», тобто доступною для усіх мешканців територіальної громади. Метою децентралізації є «створення і підтримка повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних і доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад». Органи місцевого самоврядування несуть відповідальність перед громадянами – за ефективність своєї роботи, а перед державою – за її законність (Європейська хартія місцевого самоврядування, 1985).

Погоджуємось із позицією Саблук Г.І., що в об'єднаних громадах під час реформи децентралізації розкриваються значно ширші перспективи соціально-економічного розвитку, саме тому впровадження цієї реформи забезпечує умови для створення нових робочих місць для жителів сільських територій (Саблук, 2021: 56).

Дану позицію можемо також пояснити результатами досліджень академіка Шемшученко Ю., який, вивчаючи історичний та сучасний європейський досвід, підтверджує, що перспективнішим і таким, що відповідає національним муніципальним традиціям, є громадянський підхід (Шемшученко, 2015: 5). Враховуючи це, на рівні громад має бути посилено політику досягнення гендерної паритетності між чоловіком і жінкою в будь-яких ініціативах. Варто зазначити, що у результаті децентралізації на рівні громад легше аналізувати потреби жінок і чоловіків, надавати послуги, запровадити механізми зворотного зв'язку, що дає можливість зробити послуги більш адресними. Тобто, органам місцевого самоврядування делеговано повноваження з реалізації паритетності прав жінок і чоловіків громади в доступі до основних послуг у сфері освіти, первинної медицини, культури і спорту, безпеки та ін. У даному напрямку, погоджуємось із думкою Федоренко В. Л., який доводить, що спільнота жителів певної території, маючи відповідні компетенції та інструменти, може здійснювати управління власною територією більш ефективно і проводити більш раціональну політику, ніж уряд, що поступово відсувається від безпосереднього здійснення цих завдань (Федоренко, Чернеженко, 2015: 39). Підтверджуючи даний тезис, звернемо увагу, що в межах реформи децентралізації об'єднані територіальні громади України ініціювали втілення доктрини належного врядування, яка основною концепцією прав людини та гендерної рівності. Належне врядування передбачає перехід від утримання закладів і підрахунку витрат до вимірювання результатів, які полягають у задоволенні потреб кінцевих споживачів – жінок і чоловіків у їхній різноманітності (Моя гендерно чутлива громада, 2022: 45).

Допомогти органам місцевого самоврядування щодо реалізації гендерної політики покликана Європейська хартія рівності жінок і чоловіків на місцевому рівні, яку у 2004 році розробила Рада європейських муніципалітетів і регіонів. Хартія надає рекомендації місцевій владі щодо заходів, які потрібно впроваджувати для забезпечення рівноправ'я між чоловіками та жінками (Європейська хартія рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад, 2006). Усього налічується 1847 підписантів Хартії із 36 країн Європи. В Україні станом на кінець 2021 року її підписали понад 80 органів місцевого самоврядування. Крім сприяння гендерній рівності та рівним можливостям, у документі також зосереджено увагу на важливості виконання гендерного аналізу місцевих рішень, а також розвитку гендерно чутливих соціальних служб. Згідно з цим документом, органи місцевого самоврядування зобов'язані розробити план заходів з впровадження політики гендерної рівності а також заохочуються до розробки та обміну кращими практиками.

Серед основних принципів, реалізація яких гарантується внаслідок приєднання до Європейської хартії рівності жінок і чоловіків для територіальних громад варто зазначити наступні:

- рівність жінок і чоловіків є фундаментальним правом;
- боротьба з різними формами дискримінації та зневаги;
- збалансована участь жінок і чоловіків у прийнятті рішень є передумовою демократичного суспільства;
- викорінення стереотипів є основоположним для досягнення рівності між жінками і чоловіками;
- інтеграція гендерної перспективи до усіх видів діяльності місцевих і регіональних органів;
- прийняття плану дій і програми з належним фінансуванням як необхідного інструменту для сприяння досягненню рівності жінок і чоловіків.

Першим необхідним кроком після приєднання до Хартії є розробка підписантом Плану дій для досягнення рівності, у якому визначаються пріоритети, етапи та ресурси для їх реалізації. Підписання Хартії свідчить, що населений пункт готовий організувати політичне, культурне, соціальне життя громади, з урахуванням засади рівності чоловіків та жінок. Зокрема, це стосується:

- збалансованого представництва жінок і чоловіків у політичному житті (в контексті рівності при голосуванні, висуванні кандидатур на обрання до виборних органів та в головуванні у таких виборних органах);
- заборони проявів дискримінації;
- забезпечення рівних можливостей у всіх сферах зайнятості, зокрема щодо організації роботи та умов праці;
- сприяння дотриманню рівності між жінками та чоловіками при виконанні населеним пунктом-підписантом своїх функцій та обов'язків у сфері публічних закупівель;
- гарантування права кожного на освіту, зокрема права на доступ до будь-якої професійної освіти і неперервного навчання;

- гарантування доступу до належного медичного обслуговування і медичної допомоги як для жінок, так і для чоловіків;
- забезпечення рівного доступу до соціальних послуг та отримання соціальної допомоги за потреби;
- визнання права кожної людини на участь у культурному житті та доступу до творів мистецтва;
- право кожної жінки і кожного чоловіка на особисту безпеку і свободу пересування;
- врахування у сфері економічного розвитку потреб й інтересів жінок і чоловіків, можливостей для забезпечення рівності між ними (Моя гендерно чутлива громада, 2022).

Зазначимо, що одночасно із реформою децентралізації влади, відбувається секторальна децентралізація у сфері освіти, охорони здоров'я та соціального захисту, спрямована на розширення доступності, підвищення якості та зниження вартості публічних послуг із урахуванням реальних потреб соціальних груп, зокрема за гендерною ознакою, оптимізацію мережі бюджетних установ, підвищення ефективності та результативності видатків місцевих бюджетів. У випадку, якщо громада зможе на основі аналізу потреб своїх мешканців забезпечити надання таких гендерно чутливих послуг систематично, а останні матимуть попит серед отримувачів, така громада може вважатися гендерно-чутливою. Варто узагальнити пріоритетні напрямки із інтеграції гендерного підходу в умовах децентралізації:

1. Надання гендерно чутливих соціальних послуг.
2. Надання гендерно чутливих адміністративних послуг.
3. Надання гендерно чутливих послуг у сфері охорони здоров'я.
4. Гендерний підхід у освіті.
5. Гендерно орієнтоване бюджетування

Аналізуючи публічні послуги в межах територіальних громад через призму основних положень міжнародного законодавства (яке гарантує економічні, соціальні й культурні права людини), можна визначити основні якості, притаманні гендерно чутливим публічним послугам: наявність, доступність, прийнятність, безпечність та адаптивність (Шемшученко, 2015: 6). Важливість забезпечення гендерно чутливих послуг можемо пояснити тим, що проблеми та потреби жінок і чоловіків відрізняються. Наприклад, від початку повномасштабної війни проти України, яку росія розв'язала 24 лютого 2022 року, саме жінки з дітьми становлять найбільшу частку внутрішньо переміщених осіб та були змушені покинути свій дім і місце роботи. За даними Міжнародної організації з міграції, станом на грудень 2022 року кількість внутрішньо переміщених осіб в межах України становить 797 500 осіб, з яких 70% – жінки. Жінки частіше ніж чоловіки стикаються з порушенням їхнього права на житло, охорону здоров'я, соціальний захист і пенсійне забезпечення, зайнятість, освіту, частіше стають жертвами домашнього насильства та ін. (Звіт про гендерний аналіз результатів всеукраїнського опитування щодо дотримання прав ВПО, 2017). Окрім цього, кількість громадян, які перебували у складних життєвих обставинах і потребували надання соціальних послуг, протягом 2021 року становила 1 162 025 людей, з них 71% – жінки (Статистичні дані системи Міністерства охорони здоров'я України). Описана статистика додатково ілюструє негативний прояв закономірних наслідків анцестрального підходу до ролі жінок у суспільстві: обов'язки догляду за дітьми та літніми людьми, виховання дітей після народження (декрет), а також у разі розлучення та ін.

Для того, щоб послуги стали гендерно чутливими, умови їх надання мають формуватися у процесі прямої взаємодії місцевої влади та їх отримувачів – жінок і чоловіків пропорційно. Це дозволить задовольнити їх и та повноцінно реалізувати права людини. Далі послуги мають бути оцінені з погляду їх характеристик: прийнятності, доступності, наявності, адаптивності, безпечності та гендерної справедливості. Отже, гендерно чутливі послуги – це послуги, які надаються із урахуванням специфічних потреб їх отримувачів, що забезпечує їх відповідність пріоритетам віку, стану здоров'я, етнічної належності, сексуальної орієнтації та соціального контексту жінок та чоловіків. Виходячи із зазначеного, усі послуги, які пропонуються до надання в межах територіальної громади, мали б надаватися з урахуванням гендерного компонента, який полягає в тому, що жінки та чоловіки повинні мати рівні можливості для отримання послуг незалежно від впливу зовнішніх факторів. За такого підходу послуги, які надаються в межах територіальної громади, стають гендерно чутливими (Іваніна, Кисельова, Колодій, 2021: 88). Окрім цього послуги ідентифікуються як гендерно чутливі за умов налагодження постійного зворотного зв'язку надавачів із користувачами послуг та вивчення рівня задоволення ними жінок і чоловіків (проведення опитування, фокус-групи та ін.).

Важливо в умовах децентралізації забезпечити збалансоване представництво жінок і чоловіків на керівних посадах та їхній доступ до прийняття рішень, оскільки воно сприяє не тільки врахуванню потреб обох статей користувачів при наданні послуг, а й досягненню цілей гендерної рівності, зокрема забезпечення рівних можливостей представництва жінок і чоловіків на вищих рівнях прийняття рішень у політичному та суспільному житті (Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь, 2017). Важливе значення у врегулюванні даного завдання відіграє Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Ст. 12 регламентує забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, що забезпечується роботою спеціальних інститутів:

- уповноважених осіб (координаторів);
- радників з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- консультативно-дорадчих органів;

– відповідальних структурних підрозділів (Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», № 2866-IV).

Важливо, що органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування можуть утворювати консультативно-дорадчі органи, призначати радників з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі. Окрім цього Постановою КМУ від 9 жовтня 2020 р. № 930 «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» було затверджено Типове положення про відповідальний підрозділ з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та Типове положення про радника з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі. Також рекомендовано органам виконавчої влади у межах граничної чисельності працівників розглянути можливість утворення відповідальних підрозділів та призначення радника з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі (Постанова КМУ «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» № 930).

Можемо припустити, що зазначені вище правові норми дозволять активізувати процеси інтеграції політики гендерного інтегрування в умовах децентралізації. Однак робота у даному напрямку має супроводжуватись наскрізною інтеграцією гендерного підходу на всіх етапах планування й бюджетування територіальних громад: від стратегій розвитку до галузевих програм. Учені звертають увагу, що представники органів місцевого самоврядування мають обмежений досвід і знання з питань гендерної політики, як наслідок – виконавчим комітетам більшості об'єднаних громад бракує фахівців, здатних формувати й реалізовувати гендерну політику на місцевому рівні (Іваніна, Кисельова, Колодій, 2021: 45). Як результат, питання гендерної рівності здебільшого не розглядають як пріоритетні у розвитку територіальних громад. Саме тому підвищення кваліфікації серед фахівців громад потребує постійної експертної підтримки з боку тренерів-консультантів з питань гендерного інтегрування, а також посилення уваги до включення освітніх компонентів із питань державної політики гендерної рівності до освітніх програм навчання фахівців із державного управління.

Як перспективний шлях забезпечення подальшого розвитку державної гендерної політики України в умовах децентралізації науковці і практики розглядають асоціації органів місцевого самоврядування та їх об'єднання, укладання договорів про співпрацю між територіальними громадами. Так, школа, дитячий садок, амбулаторія можуть бути розташовані в різних населених пунктах, що створює умови для розвитку кожного з них. Відповідно процес надання послуг населенню цих громад може регулюватися договорами про співпрацю. Держава ж має підтримувати цей процес через допомогу розвитку дорожньої інфраструктури, транспортного забезпечення (Лопушинський, Оленковська, 2015: 5).

З огляду на наведені результати досліджень існує потреба узагальнити пропозиції по інтегруванню пріоритетних напрямків у реалізації державної гендерної політики в умовах децентралізації:

- організація процесу моніторингу, аналізу та оприлюднювати статистичної інформації стосовно найбільш поширених в межах територіальних громад послуги в розрізі гендерно чутливих груп;
- удосконалити систему фінансування у напрямку гендерного бюджетування;
- проводити роз'яснювальні та дорадчі заходи серед населення щодо гендерно чутливих послуг, хто їх надає та порядку їх отримання;
- забезпечити доступ до загальних та спеціалізованих служб підтримки для отримання соціальних послуг медичної, соціальної, психологічної допомоги та тимчасового притулку для постраждалих осіб;
- розширювати мережу притулків для потерпілих від гендерно зумовленого насильства, збільшити кількість бригад соціально-психологічної допомоги.

Висновки. Узагальнюючи проведені дослідження варто зазначити, що паритетність участі жінок і чоловіків на усіх етапах суспільного устрою є необхідною умовою для розвитку державної гендерної політики України в умовах децентралізації демократичного суспільства.

Варто також звернути увагу на те, що в умовах децентралізації органи місцевого самоврядування уповноважені до реалізації державної політики на місцевому рівні, спрямованість якої визначають гарантії прав і свобод людини. Дослідження показали, що на локальному рівні громад легше визначити потреби, надати послуги, запровадити реверсні механізми взаємодії у розрізі гендерної складової. Це дає можливості зробити послуги гендерно чутливими, що у державній гендерній політиці є пріоритетним, оскільки проблеми та потреби жінок і чоловіків відрізняються.

Зважаючи тісну співпрацю місцевої влади з різноманітними інститутами громадянського суспільства, можемо зробити висновок, що саме місто, село, селище варто сприймати у якості первинної ланки інтеграції принципу рівності жінок і чоловіків у політичній, економічній, культурній, соціальній та інших сферах життя. Робота у даному напрямку має супроводжуватись наскрізною інтеграцією гендерного підходу на всіх рівнях.

Відзначено проблему у тому, що представники органів місцевого самоврядування мають обмежений досвід і знання з питань гендерної політики, тому більшості об'єднаних громад бракує фахівців, здатних формувати й реалізовувати гендерну політику на місцевому рівні. Перспективний шлях забезпечення подальшого розвитку державної гендерної політики України в умовах децентралізації варто розглядати у формі асоціації органів місцевого самоврядування та їх об'єднання, укладання договорів про співпрацю між територіальними громадами та навчальними закладами з метою підвищення кваліфікації фахівців місцевого самоврядування та удосконалення освітніх програм. Органи місцевого самоврядування повинні вживати

послідовних заходів для ліквідації усіх форм гендерної дискримінації, запроваджуючи заходи зі збалансування представництва й участі жінок і чоловіків у всіх сферах прийняття рішень.

Список використаних джерел:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text2
2. Європейська хартія рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/hartiya_ukr.pdf
3. Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 р. № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
4. Звіт про гендерний аналіз результатів всеукраїнського опитування щодо дотримання прав ВПО. ГО «Громадський холдинг «Група впливу», Уповноважений з прав людини, ПРООН, 2017 р. URL: <https://www.vplyv.org.ua/archives/1350>
5. Іваніна Т., Кисельова О., Колодій М. Гендерно орієнтоване врядування: практич. посіб. Київ: Вид.-поліграф. компанія «Юстон», 2021. 116 с.
6. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text>
7. Лопушинський І. П., Оленковська Л. П. Реформування місцевого самоврядування як основа впровадження децентралізаційних моделей управління. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2015. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2015_1_17
8. Маршук Л.М. Перспективи децентралізації влади в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. № 11. С. 95–98.
9. Мазур І.П., Надутий К.О. Медичні кадри України: аналіз за 2018 рік. Медична газета «Здоров'я України 21 сторіччя». 2020. № 2 (471). URL: <https://health-ua.com/article/46295-medichn-kadri-ukrani-analz-za2018rk-prodovzhennya>
10. Моя гендерно чутлива громада. Посібник. «ЮрФем». 2022. URL: <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2022/10/Posibnyk-hromada.pdf>
11. Постанова КМУ «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 9 жовтня 2020 р. № 930. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2020-p#Text>
12. Розпорядження КМУ «Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022–2024 роки» від 12.08.2022 № 752-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-derzhavnoi-stratehii-zabezpechennia-rivnykh-prav-ta-mozhlyvostei-752-120822>
13. Саблук Г.І. Гендерна збалансованість в умовах децентралізації управління сільським розвитком. Економіка АПК. 2021. № 1. С. 53–59.
14. Статистичні дані системи Міністерства охорони здоров'я України. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statdanMMXIX.html>
15. Федоренко В.Л., Чернеженко О.М. Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації публічної влади в контексті децентралізації: досвід Польщі для України. Публічне право. 2015. № 2. С. 37–44
16. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь 2017. URL: https://mepr.gov.ua/files/docs/Національна%20доповідь%20ЦСР%20України_липень%202017%20ukr.pdf
17. Шемшученко Ю.С. Концептуальні проблеми регіональної політики і децентралізації влади в Україні в контексті євроінтеграційних процесів. Віче. 2015. № 12. С. 3–6.
18. Gender-Responsive Public Services: Framework 2018. Aconaid, 2018. URL: https://actionaid.org/sites/default/files/grps_2018_online.pdf

References:

1. Ievropeiska khartiia mistsevoho samovriadvannia [European Charter of Local Self-Government], dated October 15, 1985. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text2 [in Ukrainian].
2. CEMR (2006), Ievropeiska khartiia rivnosti zhinok i cholovikiv u zhytti mistsevykh hromad [European charter of equality of women and men in the life of local communities], URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/hartiya_ukr.pdf [in Ukrainian].
3. VRU, Law of Ukraine (2021), Pro zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv [Law of Ukraine «On Ensuring Equal Rights and Opportunities of Women and Men»], URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> [in Ukrainian].
4. PO «Public Holding «Influence Group», Human Rights Commissioner, UNDP (2017), Zvit pro gendernyi analiz rezultativ vseukrainskoho opytuvannia shchodo dotrymannia prav VPO [Report on the gender analysis of the results of the all-Ukrainian survey on the observance of the rights of IDPs], URL: <https://www.vplyv.org.ua/archives/1350> [in Ukrainian].
5. Ivanina T., Kiselyova O., Kolodiy M. (2021), [Gender-oriented governance: practice]: manual, Kyiv: Polygraph Publishing House «Uston» company, 116 p. [in Ukrainian].
6. KМУ (2014), Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriadvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini [On the approval of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine], The order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, dated 01.04.2014. № 333-p, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

7. Lopushynskiy I.P., Olenkovska L.P. (2015), [Reforming local self-government as a basis for implementing decentralization management models], *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia*, [Theory and practice of state administration and local self-government], vol. 1, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2015_1_17 [in Ukrainian].
8. Marshuk L.M. (2015), *Perspektyvy detsentralizatsii vlady v Ukraini* [Perspectives of decentralization of power in Ukraine], *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu* [Scientific Bulletin of Kherson State University], vol. 11. pp. 95–98 [in Ukrainian].
9. Mazur I.P., Nadutyy K.O. (2020), *Medychni kadry Ukrainy: analiz za 2018 rik* [Medical personnel of Ukraine: analysis for 2018], *Medychna hazeta «Zdorovia Ukrainy 21 storichchia»* [Medical newspaper «Health of Ukraine of the 21st Century»], vol 2 (471), URL: <https://health-ua.com/article/46295-medichn-kadri-ukrani-analz-za2018rk-prodovzhennya> [in Ukrainian].
10. Analytical Center «YurFem» (2022) *Moia henderno chutlyva hromada* [My gender sensitive community]: Manual, URL: <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2022/10/Posibnyk-hromada.pdf> [in Ukrainian].
11. KМУ (2020), *Deiaki pytannia zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv* [Some issues of ensuring equal rights and opportunities for women and men], The resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, dated 09.08. 2020. № 930, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2020-п#Text> [in Ukrainian].
12. KМУ (2022), *Pro skhvalennia Derzhavnoi stratehii zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv na period do 2030 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu z yii realizatsii na 2022–2024 roky* [On the approval of the State strategy for ensuring equal rights and opportunities for women and men for the period until 2030 and the approval of the operational plan for its implementation for the years 2022–2024], Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, dated 08.12.2022 № . 752. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-derzhavnoi-stratehii-zabezpechennia-rivnykh-prav-ta-mozhlyvostei-752-120822> [in Ukrainian].
13. Sabluk G.I. (2021) *Genderna zbalansovanist v umovakh detsentralizatsii upravlinnia silskym rozvytkom* [Gender balance in conditions of decentralization of rural development management], *Ekonomika APK* [Ekonomika APK], No. 1. pp. 53–59 [in Ukrainian].
14. Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine. *Statystychni dani systemy Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy* [Statistical data of the system of the Ministry of Health of Ukraine]. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statdanMMXIX.html> [in Ukrainian].
15. Fedorenko V.L., Chernenchenko O.M. (2015), *Reforma mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii publichnoi vlady v konteksti detsentralizatsii: dosvid Polshchi dlia Ukrainy*. *Publichne pravo* [Reform of local self-government and territorial organization of public power in the context of decentralization: the experience of Poland for Ukraine], *Publichne pravo* [Public law], vol. 2. pp. 37–44 [in Ukrainian].
16. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2017), *Tsili staloho rozvytku: Ukraina* [Goals of sustainable development: Ukraine]: National report. URL: https://mepr.gov.ua/files/docs/National%20report%20TsSR%20Ukrainy_lypen%202017%20ukr.pdf [in Ukrainian].
17. Shemshuchenko Yu.S. (2015), *Kontseptualni problemy rehionalnoi polityky i detsentralizatsii vlady v Ukraini v konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv*. [Conceptual problems of regional policy and decentralization of power in Ukraine in the context of European integration processes], *Viche* [Viche], vol 12. pp. 3–6 [in Ukrainian].